

Koulutus ikäystävällisyyttä vahvistamassa

Tuula Kukkonen, Terhi Myller, Anne Airaksinen

Väestön ikääntyminen haastaa koulutusta

Ikäystävällisyys on maailmanlaajuisen ikääntymistrendin myötä tullut ajankohtaiseksi ja tärkeäksi kehittämiskohteeksi. Ikäystävällisyys perustuu ikääntyneiden voimavarojen ja toimijuuden tunnistamiseen. Maailman Terveysjärjestö (jatkossa WHO) pitää ikäystävällisen yhteiskunnan tunnusmerkkinä ikäihmisten aktiivisen osallistumisen mahdollistamista. Aktiivista ikääntymistä tulee tukea sekä poliittikatasolla että palvelujen ja rakenteiden tasolla. (WHO 2019.) Vastaavasti Handler (2014, 16) korostaa kansalaislähtöisyyden merkitystä ikäystävällisyyden kehittämisessä: on tärkeätä korostaa ikääntyneiden toimijuutta ja samalla haastaa perinteisiä käsityksiä ja asenteita suhteessa ikääntymiseen ja ikääntyneisiin ihmisiin. Ikäystävällisyydessä onkin kysymys arvoperustasta, asenteiden voimavarakeskeisyydestä sekä ratkaisukeskeisistä tavoista tarkastella yhteiskuntaa ja ikääntymisen ympäristöjä (Myller & Puustinen 2022, 309). Samoin Jämsén ja Kukkonen (2017, 12) korostavat yhteiskunnan kehittämistä ikääntyville ihmisille sopivaksi: ikäystävällisyys merkitsee ympäristöjen muokkaamista ikäystävällisemmiksi, ei ikääntyneiden sopeuttamista vallitseviin rakenteisiin.

WHO on pitänyt vahvasti esillä ikäystävällisten kaupunkien ja yhteisöjen kehittämistä (Menec ym. 2011; WHO 2018; Buckner ym. 2019; Chung ym. 2021). Eurooppalaisessa kontekstissa Manchester on ollut yksi edelläkävijä ikäystävällisen kaupunkialueen ja -ym-

päristön kehittämistyössä (Buffel ym. 2013; Yarker & Buffel 2022). Kansallisen tason kehittämistyössä puolestaan Norja on edelläkävijä: maassa on systemaattisesti tuettu ikäystävällisyyden kehittämistyötä, jonka keskeisiä painopisteitä ovat aktiivinen ikääntyminen, riippumattomuus sekä aktiivinen osallistuminen ja toimijuus yhteiskunnassa, mukaan lukien työelämässä (Blix & Ågotnes 2023).

Suomalaisen yhteiskunnan julkilausuttuna tavoitteena on turvata ikäystävällinen yhteiskunta kaikille kansalaisille (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020). Ikäystävällisyydellä tarkoitetaan asennetta, tietoa ja toimintatapoja, joilla huomioidaan kaikenikäiset yhdenvertaisesti ja edistetään jokaisen kansalaisen mahdollisuuksia täysivaltaiseen kansalaisuuteen, iästä riippumatta. Meeks (2022) toteaa, että yhteiskunnan ja yhteisön ikäystävällisyydellä on yhteys ikäihmisten kykyyn ja haluun ikääntyä omassa ympäristössään, tarkoitettiinpa ympäristöllä samaa kotitaloutta tai laajempaa yhteisöä. Ikäystävällisyyden kehittämisessä on hänen mukaansa tärkeätä huomioida inklusiivisuus ja ikäihmisten moninaisuus. Yhteiskunnassamme tavataan aivan liian usein ikärasismia, iän perusteella tehtävää syrjintää tai syrjäyttämistä. Voidaan kuitenkin todeta, että ikäosaaminen kuuluu kaikille.

Väestön ikääntyminen on merkityksellinen kehityskulku myös koulutuksen kehittämisen näkökulmasta: miten koulutuksella vaikutetaan ikäystävällisyysosaamisen vahvistumiseen ja sitä kautta ikäystävällisen yhteiskunnan ke-

hittämiseen? Väestörakenteen muuttuessa ja ikääntyneiden määrän kasvaessa suhteessa lapsiin ja nuoriin ikäosaamisen tarve on ilmeinen. Yhteiskuntamme kehittyy myös teknologian ja digitalisaation, työn uudelleen muotoilun ja muiden yhteiskunnallisten tekijöiden vuoksi vauhdilla. Palvelurakenteiden uudistukset ja muutokset haastavat toimijoita ikäystävällisyyden vahvistamiseen ja tekevät näkyväksi velvoitteen huolehtia ikääntyvästä yhteiskunnastamme. Samalla muutokset mahdollistavat paneutumisen ikäystävällisyyden kehittämistyöhön.

Wiggin ja kumppanit (2023, 19) arvioivat kirjallisuuskatsauksensa perusteella, että aktiiviseen ja terveelliseen ikääntymiseen sekä ikäystävällisen yhteiskunnan kehittämiseen liittyviä osaamistarpeita on tutkittu toistaiseksi vain vähän, varsinkin opiskelijoiden näkökulmasta. Wiggin ja kumppanit (emt.) korostavat osaamistarpeisiin vastaavan koulutuksen kehittämisen merkitystä väestön ikääntymiseen liittyvien kysymysten ratkaisemiseksi.

Ammattikorkeakoulujen tarjoama koulutus on hedelmällinen maaperä ikäystävällisyyden vahvistamiseksi koulutuksen kautta: ammattikorkeakoulujen monialainen koulutustarjonta mahdollistaa ikäystävällisyyden monialaisuuden huomioimisen.

Kuvaamme tässä puheenvuorossa koulutuksen kehittämisen merkitystä ikäystävällisen yhteiskunnan vahvistamiselle. Ajattelemme, että ikäystävällisyyden vahvistaminen edellyttää laaja-alaista ja monialaista osaamista yhteiskunnan eri osa-alueilla. Kyse on sekä asiantuntijoiden ja ammattilaisten osaamisen että ikääntyneiden ihmisten osaamisen hyödyntämisestä ja vahvistamisesta.

Ikäystävällisyyden kehittäminen ammattikorkeakoulutuksessa

Suomalainen koulutus on käynyt läpi mittavia muutoksia viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Koulutuksen muutos parinkym-

menen vuoden takaisesta tähän hetkeen on kompleksinen ilmiö, joka sisältää epävarmuuksia, mukana olevien toimijoiden kykyä siirtyä epävarmuuteen ja samanaikaisesti organisoida koulutuksen muutosprosessit loogisrationaaliseksi kokonaisuudeksi. (Naukkarinen & Rautiainen 2020.)

Karelia-ammattikorkeakoulussa (jatkossa Karelia) ikäystävällisyyttä edistävää koulutusta on kehitetty jo vuosikymmenen ajan. Koulutuksen kehittymistä voidaan tarkastella kompleksisena ja eri tasoja sisältävänä ilmiönä, jota kuvaavat ikäystävällisyyttä edistävien koulutusten synty- ja muutosprosessien kehkeytyminen, muuntuminen ja jatkuminen.

Ikäosaamisen kehittäminen ja johtaminen YAMK-koulutus aloitettiin Kareliassa vuonna 2015. Koulutus päädyttiin toteuttamaan kokonaan verkossa vuodesta 2018 alkaen. Monimuotototeutuksena järjestettävä geronomi AMK-koulutus on puolestaan ollut käynnissä vuodesta 2022 alkaen. Nämä tutkintokoulutukset muodostava jatkumon, jonka painopisteenä on ikäystävällisen yhteiskunnan kehittäminen.

Muissa sosiaali- ja terveysalan tutkintoon johtavissa koulutuksissa – sairaanhoitaja (AMK), terveydenhoitaja (AMK), sosionomi (AMK) ja fysioterapeutti (AMK) – oli ikäystävällisyyden vahvistamiseen tähtäävän kehittämistyön käynnistyessä yksittäisiä aihepiiriin liittyviä opintojaksoja (esim. *gerontologinen hoitotyö, ikääntyneiden fysioterapia*) tai muita opintojaksoja, joihin sisältyi ikäosaamisen teemoja (esim. sosiaalialan koulutuksessa *Voimavaralähtöinen asiakastyö*). Täydentävän osaamisen opinnoissa oli tarjolla opintojaksot *Ikäystävällinen yritys* sekä *Ikämoninaisuuden johtaminen*.

Tutkintokoulutusten vakiinnuttaessa paikansa Kareliassa myös uusien ikäystävällisyyteen liitettävien koulutusten ja koulutustarjonnan mahdollisuudet ja tarpeet on havaittu. Koulutustarjonnan laajentamisen tarpeeseen on vastattu ikäosaamiseen liittyvän jatkuvan oppimisen koulutuksilla, kuten ikäystävällisyyden osaamissalkulla ja osajakoulutuksella.

Strateginen profiloituminen koulutuksen kehittämisen tukena

Karelia on valinnut yhdeksi strategiseksi kehittämiskohteekseen ikäystävällisyyden vahvistamisen. Karelian strategiassa (Kareliammattikorkeakoulu 2023) vuosille 2020–2030 tämä tavoite tarkennetaan toimimiseksi ”Pohjois-Karjalan nostamiseksi ikäystävällisyyden sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen kärkimaakunnaksi”.

Strategiakauden alussa ikäystävällisyyden edistämistä pohjustettiin kutsumalla Karelian työelämäkumppaneita ja muita työelämän toimijoita yhteiskehittämisen prosessiin, joka toteutettiin *Howspace*-alustalla. Työskentelyssä hahmoteltiin ikäystävällisyyden kehittämisen ulottuvuuksia, ja myös koulutuksen kehittämiseksi nousi esille. Ikäystävällisyyden kehittämisen painopisteiksi määriteltiin *Asiakaslähtöiset palvelut ja ratkaisut, Ikäystävällinen elinympäristö, Ikäystävällinen työelämä* sekä *Muistiystävällinen yhteiskunta*. Nämä ovat siis Karelian valintoja ikäystävällisyyden kehittämisen painopisteiksi. (Kukkonen 2021.)

Opetus- ja kulttuuriministeriö osoitti vuonna 2020 tukensa Karelian profiloitumiselle ikäystävällisyyden kehittäjäksi TKI-profilaatiohoiduksen muodossa. Hankkeen *EAFS – RDI Excellence in Creating Age Friendly Society in Remote Areas* tavoitteena oli ikäystävällisyyttä vahvistavan koulutuksen, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio toiminnan sekä palveluliiketoiminnan integroiminen KAFS-osaamisoyhteisöksi (Karelia Centre for Age-friendly Society). Ikäystävällisyyden osaamisoyhteisön idean mukaisesti haluttiin vahvistaa sekä koulutusta että tutkimus- ja kehittämistoimintaa painopistealueilla. (Makkonen ym. 2021.)

TKI-toiminnan ja koulutuksen integraation vahvistaminen ikäystävällisyyden kysymyksissä on keskeinen osa ikäystävällisyyden osaamisoyhteisön toiminnassa: tutkimus- ja kehittämis-toiminnan tulokset on tärkeää siirtää koulutuksen käyttöön ajantasaisesti, ja toisaalta koulutus – esimerkiksi hankkeisiin tai laajemmin

kehittämistyön painopisteisiin kytkeytyvien oppinäytetöiden kautta – tukee tutkimus- ja kehittämistoiminnan prosesseja.

Ikäystävällisyysosaamista erilaisiin osaamistarpeisiin

Tutkintoon johtava koulutus ikäystävällisyysosaamisen vahvistajana

Tutkintoon johtavassa koulutuksessa merkityksellistä on ollut koulutuksellisen jatkumon aikaansaaminen ikäosaamisen sisältöalueella. Ikäosaamisen kehittäminen ja johtaminen YAMK-koulutuksen (laajuus 90 opintopistettä) painopisteitä ovat aktiivinen ikääntyminen, ikäystävällinen yhteiskunta ja laaja-alainen kuntoutusajattelu. Geronomi AMK-koulutus (laajuus 210 opintopistettä) painottuu sosio-kulttuurisen vanhustyön, aktiivisen, terveen ja toimintakykyisen ikääntymisen sekä ikäystävällisen yhteiskunnan teemoihin. Näihin tutkintokoulutuksiin otetaan vuosittain 85 opiskelijaa. Koulutukselliseen jatkumoon liittyvät myös jatkuvan oppimisen opinnot, jotka ovat kaikille avoimia. Jatkuvan oppimisen opintoja käsittelemme tarkemmin jäljempänä.

Täysin verkossa toteutettavaan Ikäosaamisen kehittäminen ja johtaminen YAMK-koulutukseen sekä monimuotokoulutuksena toteutettavaan geronomi AMK-koulutukseen rekrytoidaan opiskelijoita valtakunnallisesti. Lisäksi Karelia on vuosina 2020–2023 koordinoitunut kuuden eurooppalaisen korkeakoulun yhteistä *EMMA (European Master in Active Ageing and Age-friendly Society)* -maisteriohjelman opetussuunnitelmatyötä.

Moniammatillista ja monialaista oppimista tukemaan tarvitaan yhteisiä oppimisen tiloja. Näitä tiloja voivat olla tutkinto-opiskelijoille tarjottavat täydentävän osaamisen opinnot sekä tutkintokoulutuksiin sisältyvien opintojaksojen monialaiset toteutukset. Esimerkiksi Karelian liiketalouden koulutusvastuun opintojakson *Asiakkuuden hallinta* ja matkailun koulutusvas-

tuun opintojakson *Kuluttajakäyttäytyminen* yhteisen toteutuksen näkökulmana oli vuonna 2023 ikä- ja muistiystävällisyys.

Vuonna 2022 ikäystävällisyysteemoja pilotoitiin monialaisella *Collaborative problem solving in multidisciplinary networks* -opintojaksolla. EAFS-hanke tarjosi useita ikäystävälliseen yhteiskuntaan liittyviä tapauskuvauksia kansainvälisten opiskelijaryhmien käyttöön, ja lopputuloksena monialaiset opiskelijaryhmät tuottivat tapauksista kehittämisideoita ja visioita ikäystävällisen yhteiskunnan edistämiseen.

EAFS-hankkeessa on rakennettu moniammatillisessa opettajayhteistyössä 5 opintopisteen laajuinen, monialainen täydentävän osaamisen opintojakso, joka perustuu ilmiöpohjaiseen pedagogiikkaan. Opintojakso on tarkoitettu toisen ja kolmannen vuoden amk-opiskelijoille alasta riippumatta. Opintojakson tavoitteena on, että opiskelija ymmärtää ikäänymisen ilmiönä ja sen merkityksen yhteiskunnassa sekä osaa analysoida ikäänymisen ilmiötä oman alansa näkökulmasta. Tavoitteena on myös, että opiskelija osaa työskennellä ja johtaa yhteiskehittämisen prosessia tehokkaasti ja ammattimaisesti monialaisissa ryhmissä sekä hallitsee monialaisen kehittämisen ja osaa hyödyntää monialaista osaamistaan oman alansa toiminnan kehittämisessä. Opintojakso toteutetaan etäopiskeluna.

Jatkuva oppiminen: Ikäystävällisyyden osaamissalkku ja osaajakoulutus

Osana EAFS-hanketyötä halusimme tehdä Karelian ikäosaamisen koulutukseen liittyvää jatkuvan oppimisen tarjontaa näkyvämmäksi ja saavutettavammaksi. Eri koulutusalojen koulutustarjonta kerättiin yhteen *Ikäystävällisyyden osaamissalkuksi*, joka julkaistiin keväällä 2022. Opintotarjonta jäsenneltiin ikäystävällisyyden kehittämisen painopisteiden mukaan. Salkkuopinnot ovat kaikkien kiinnostuneiden suoritettavissa avoimen ammattikorkeakoulun kautta. Näin ikäosaamisen kehittämisestä kiinnostunut henkilö voi vapaasti valita

itseään kiinnostavimmat opintojaksot salkkutarjonnasta ja koota niistä omaa osaamistaan parhaiten palvelevan kokonaisuuden ilman pohjakoulutusvaatimuksia. Kaikki opintojaksot toteutetaan ajasta ja paikasta riippumattomina verkko-opintoina.

Monialaisuus on yksi osaamissalkun vahvuuksista: ikäystävällisyyden kehittäminen ei ole ainoastaan sosiaali- ja terveystalalle kuuluva asia, vaan väestörakenteen muutoksen myötä aihe tulee entistä lähemmäs eri aloilla työskenteleviä ammattilaisia. Osaamissalkkuun koottu tieto jatkuvan oppimisen tarjonnasta auttaa hahmottamaan ikäystävällisyysosaamisen kehittämismahdollisuudet yhdellä silmäyksellä. Kukin oman osaamisensa kehittäjä voi hyödyntää salkkuopintoja omista lähtökohdistaan käsin. Hankittu osaaminen tunnustetaan ja tehdään näkyväksi salkkuopinnoista myönnettävän digitaalisen osaamismerkkin (laajuus 10 tai 20 opintopistettä) avulla.

Työelämässä toimiville ammattilaisille ja tuleville ammattilaisille suunnattujen koulutusten lisäksi on pidetty tärkeänä non-formaalien oppimisen mahdollistamista. Kenelle tahansa kiinnostuneelle kansalaiselle suunnatut opintojaksot, kuten *Arkielämän muistiosaaminen* sekä *Muistisairaus ja työssä jatkaminen – tukea työyhteisön ja lähijohtamisen arkeen* tukevat osaltaan ikäystävällistä ajattelua ja asenteita.

Myös ikääntyvien jatkuvan oppimisen huomioiminen on tärkeä näkökulma. Karelia on mukana eurooppalaisessa hankeconsortiossa, joka on saanut Erasmus+ -hankerahoituksen AliVe-hankkeelle (*Age-inclusive lifelong learning: Micro credentials and guidelines*). Hankkeen tavoitteena on edistää yli 55-vuotiaiden jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia ja tuoda ikääntyvien ääni kuuluville koulutuksen kehittämistä koskevissa keskusteluissa.

Ikäystävällisyyden osaamissalkun kehittämisen lisäksi jatkuvan oppimisen palveluna on tarjolla osaajakoulutus. Osaajakoulutus on uudelleenkonsepti suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Osaajakoulutus ei johda tutkintoon vaan on luonteeltaan täydennyskoulutusta.

Ikäystävällisyyden osaajakoulutus on suunnattu työelämässä jo toimiville henkilöille, jotka haluavat laajentaa ikäystävällisyysosaamistaan. Osaajakoulutukseen on mahdollista haakeutua riippumatta koulutustaustasta ja työkokemuksesta. Tavoitteena on, että 30 opintopisteen laajuinen osaajakoulutus vahvistaisi työelämässä toimivien henkilöiden osaamista ja parantaisi myös mahdollisuuksia edetä työelämässä tehtäviin, joissa tarvitaan laaja-alaista ikäystävällisyysosaamista.

Osaajakoulutus opiskellaan kokonaan verkossa, ja opiskelu on mahdollista joustavasti opiskelijan oman aikataulun ja opiskelutahdin mukaan. Koulutuksesta saa todistuksen sekä Ikäosaaja-osaamismerkkin.

Opiskelija kokoaa osaajakoulutuksen opinnot ikäystävällisyyden osaamissalkun opintoarjonnasta. Koulutusta voi siis rakentaa omien osaamistavoitteiden suuntaisesti. Osaajakoulutukseen sisältyy kaikille yhteisenä opintojaksona *Johdanto ikäystävällisyyteen* -opintojakso (1 op) sekä 10 opintopisteen laajuiset ikäystävällisyyden projektikehittämisen opinnot. Näiden lisäksi opiskelija valitsee vähintään 19 opintopisteen edestä opintoja ikäystävällisyyden osaamissalkusta.

Osaajakoulutuksen suorittaneille tarjotaan jatkossa korkeakouludiplomiin johtavia opintoja, jotka ovat verkossa opiskeltavissa. Korkeakouludiplomit ovat osaajakoulutusten lailla uudehko ilmiö suomalaisessa koulutusjärjestelmässä. Korkeakouludiplomikoulutus ei johda tutkintoon, vaan opinnoista saa todistuksen. Tätä kirjoitettaessa ikäystävällisyyden korkeakouludiplomiin johtavat opinnot ovat suunniteltuvaiheessa. Tavoitteena on, että 30 opintopisteen laajuisen osaajakoulutuksen suorittamisen jälkeen on mahdollista jatkaa opintoja siten, että osaajakoulutus ja sen jälkeen suoritetut opinnot muodostavat 60 opintopisteen laajuisen kokonaisuuden. Näistä 60 opintopisteen opinnoista opiskelija saa korkeakouludiplomin ja osaamismerkkin.

Ikäystävällisyys koulutuksessa: mitä on opittu?

Koulutusten muutosprosessi

Miten Karelian ikäystävällisyyttä vahvistavat koulutukset vastaavat ikäystävällisen yhteiskunnan kutsuun? Kuten Naukkarinen ja Rautiainen (2020, 96) toteavat, koulutuksen muutos on yhteisöllinen prosessi ja yhteisön jäsenen on tunnettava se omakseen. Tämä lähtökohta on nähdäksemme edistänyt ja tukenut ikäosaamisen koulutusten kehittymistä ja toteuttamista. Yhteisen ymmärryksen löytymiseen on panostettava aikaa, niin paljon kuin sitä tarvitaan, ja tämä nähdään elinehdoksi muutoksen mahdollistumiselle. Muutokset eivät myöskään tapahdu, ellei sekä koulutuksen rakenteita että toimijoiden uskomuksia muuteta. Muutos ei myöskään synny ilman yhteistyötä, ja jos yhteistyömahdollisuuksia ei ole ennestään olemassa, niitä on luotava. Muutokseen liittyvien tavoitteiden on oltava selkeitä sekä yhteisön jäsenille yhteisesti että yksilökohtaisesti. Ristiriidat kuuluvat muutokseen, eikä niitä tule pelätä, koska ne vievät prosesseja eteenpäin yhteisen ymmärryksen rakentamisen ja ratkaisujen etsimisen avulla. Monimutkaisissa muutosprosesseissa auttavat demokratian soveltamisen eri muodot. (Naukkarinen & Rautiainen 2020.)

Edellä mainitut tekijät ovat omalta osaltaan olleet edistämässä ikäystävällisyyttä vahvistavien koulutusten rakentamista sekä alueellisesti että valtakunnallisesti. Karelian Ikäosaamisen kehittäminen ja johtaminen YAMK-opiskelijoista noin kolme neljäsosaa ja geronomiopiskelijoista noin puolet tulee muualta kuin Pohjois-Karjalasta. Koulutusten myötä ikäystävällisen yhteiskunnan tavoite on tullut hieman lähemmäksi.

Monialaisuuden jatkuva vahvistaminen

Ikäystävällisyyden kehittämisen painopisteet suuntaavat paitsi tutkimus-, kehittämis- ja

innovaatiotoiminnan myös koulutuksen kehittämistä. Nämä painopisteet sekä Karelian strateginen profiloituminen ikäystävällistä yhteiskuntaa vahvistavaksi toimijaksi vastaavat väestön ikääntymisestä juontuviin osaamistarpeisiin.

Ikäystävällisyyden vahvistaminen koulutuksen kautta edellyttää monialaisen koulutustarjonnan lisäämistä tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Ammattikorkeakoulun monialainen koulutuskokonaisuus tarjoaa monialaisuuden vahvistamiselle rakenteen, mutta se ei yksin riitä. Samoin kuin yhteiskunnassa laajemmin myös koulutusorganisaatioissa tarvitaan pitkäjänteistä keskustelua ikäystävällisyyden kysymyksistä eri alojen näkökulmista.

Jatkuvan oppimisen merkitys ikäystävällisyyden vahvistamisessa

Jatkuvalla oppimisella on merkittävä rooli ikäystävällisyyden vahvistamisessa. Se mahdollistaa eri taustoista tuleville ja eri tilanteissa oleville ihmisille osaamisen jatkuvan kehittämisen ja tukee näin myös siirtymiä työelämässä. Jatkuva oppiminen mahdollistaa työurien jatkamisen. Osaamisen päivittäminen ja uudistaminen joustavasti, koulutuksen saavutettavuus laajasti ja monialaisesti sekä ”matalan kynnyksen ratkaisut” avaavat ovia koulutukseen.

Ammattilaisten jatkuvan oppimisen lisäksi on tärkeää huomioida jatkuva oppiminen myös esimerkiksi eläköitymisen jälkeen. Kun osaamisen kehittäminen työelämässä ei enää tue oppimista, jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia tulisi pikemminkin lisätä kuin vähentää. Ikäihmisten asiantuntijuutta tulisi myös hyödyntää jatkuvan oppimisen palveluja kehitettäessä: monikymmenvuotisten työurien aikana hankittu osaaminen ja kokemus ovat pääomaa, jota ei kannata jättää käyttämättä.

Ikäystävällisyyden osaamisyhteisö koulutuksen kehittämisen tukirakenteena

Ikäystävällisyyden osaamisyhteisö (Makkonen & Myller 2023) on toiminut koulutuksen yhteiskehittämisen alustana. Sekä kasvokkain toimineet osaamisyhteisöt että verkossa *Howspace*-alustalla toimiva koulutuksen kehittämisen osaamisyhteisö ovat mahdollistaneet vuoropuhelun osaamistarpeista ja niihin vastaamisesta. Tämä työ on saatu alulle, mutta osaamisyhteisön toimintamallia on tarpeen edelleen kehittää ja juurruttaa koulutuksen kehittämisen tukirakenteeksi. Osaamisyhteisön avulla pystytään myös vahvistamaan ikäystävällisyyttä koskevan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan ja koulutuksen integraatiota, joka on korkeakoulutuksen kehittämisen näkökulmasta kantava asia.

Lopuksi

Olemme puheenvuorossamme pohtineet ammattikorkeakoulun mahdollisuuksia ikäystävällisyyden vahvistamisessa. Jotta aitoon ikäystävällisen yhteiskunnan tavoitteeseen päättäisiin, myös koulutuksen tulisi muuttua yhä enemmän niin, että eri ikäiset oppijat, myös ikääntyvät ja ikäihmiset, löytäisivät itselleen mielekkäitä ja heitä tukevia oppimisen ja opiskelun tapoja. Tarvetta ja tilausta ikääntymisen ja ikäystävällisyyden teemoihin liittyvään tutkintokoulutukseen ja jatkuvan oppimisen koulutuksiin on. Ikääntymisen asiantuntijuuden ja osaamisen kehittämisen merkitys ja toisaalta myös kansalaisten valveutuminen asian äärelle on tunnistettu.

Seuraavana askeleena koulutuksen kehittämisessä olisi nähdäksemme tuoda asiantuntijuuden kehittämiseen mukaan entistä vahvemmin työyhteisöt ja erilaiset organisaatiot. Olisi tarpeen vahvistaa muun muassa erilaisen taustan omaavien ja erilaisessa elämäntilanteissa olevien ikääntyneiden mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen, tietenkin heidän omien toi-

veidensa mukaan. Myös monialaista ja kansainvälistä verkostoitumista ja koulutuksen kehittämistä tarvitaan entistä enemmän.

Yhteydenotto:

Tuula Kukkonen, YTT, yliopettaja
Karelia-ammattikorkeakoulu
tuula.kukkonen@karelia.fi

Kirjallisuus

- Blix BH, Ågotnes G. Ageing succesfully in the changing Norwegian welfare state: a policy analysis framed by critical gerontology. *Gerontologist* 2023;63(1):1228–37. <https://doi.org/10.1093/geront/gnac177>
- Buckner S, Pope D, Mattocks C, Lafortune L, Dherani M, Bruce N. Developing age-friendly cities: and evidence-based evaluation tool. *J Popul Ageing* 2019;12(2):203–23. <https://doi.org/10.1007/s12062-017-9206-2>
- Buffel T, McGarry P, Phillipson C, De Donder L, Dury, De Weitte N, et al. Developing age-friendly cities: case studies from Brussels and Manchester and implications for policy and practice. *J Aging Soc Policy* 2013;26(1–2). <https://doi.org/10.1080/08959420.2014.855043>
- Chung S, Kim M, Auh EYY, Park NSS. WHO's global age-friendly cities guide: its implications of a discussion on social exclusion among older adults. *Int J Environ Res Public Health* 2021;18(15): e8027. <https://doi.org/10.3390/ijerph18158027>
- Handler S. An alternative age-friendly handbook. The University of Manchester Library, 2014.
- Jämsén A, Kukkonen T. Ikäystävällinen yhteiskunta tukee aktiivista ikääntymistä. Joensuu: Karelia-ammattikorkeakoulu, 2020. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-275-295-6>
- Karelia-ammattikorkeakoulu. Karelia 2030 -strategia. 2023. Internet: https://www.karelia.fi/wp-content/uploads/2023/08/karelia-strategia_2023-2030.pdf (viitattu 27.9.2023).
- Kukkonen T. Strateginen ikäystävällisyys. 2021. Internet: <https://ikanyt.karelia.fi/2021/02/18/strateginen-ikaystavallisyys/> (viitattu 20.9.2023).
- Makkonen H, Kukkonen T, Vesa P. Karelia Age-friendly – Karelia profiloituu luomaan ikäystävällistä yhteiskuntaa. 2021. Internet: <https://ikanyt.karelia.fi/2021/02/18/karelia-age-friendly-karelia-profiloituu-luomaan-ikaystavallista-yhteiskuntaa/> (viitattu 20.9.2023).
- Makkonen H, Myller T. Osaamisyhteisöajattelu Karelian strategisena kyvykkyytenä ikäystävällisen yhteiskunnan edistämässä. 2023. Internet: <https://www.karelia.fi/2023/10/osaamisyhteisöajattelu-karelian-strategisena-kyvykkyytena-ikaystavallisen-yhteiskunnan-edistamisessa/> (viitattu 9.10.2023).
- Meeks S. Age-friendly communities: introduction to the Special Issue. *Gerontologist* 2022;62(1):1–5. <https://doi.org/10.1093/geront/gnab163>
- Menec VH, Means R, Keating N, Parkhurst GP, Eales J. Conceptualizing age-friendly communities. *Can J Aging* 2011;30(3):479–93. <https://doi.org/10.1017/S0714980811000237>
- Myller T, Puustinen J. Ikäystävällisyys: näkökulmia Karelia-ammattikorkeakoulusta ja harvaan asuuilta alueilta. *Gerontologia* 2022;36(3):309–16. <https://doi.org/10.23989/gerontologia.121309>
- Naukkarin A, Rautiainen M. Metamorfoosi: välähdyksiä koulutuksen muutoksesta. Teoksessa: Tarnanen M, Kostianen E, toim. Ilmiömaistä! Ilmiölähtöinen lähestymistapa uudistamassa opettajuutta ja oppimista. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2020:85–98.
- Sosiaali- ja terveysministeriö. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023. Tavoitteena ikäystävällinen Suomi. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, 2020.
- WHO. The global network for age-friendly cities and communities: looking back over the last decade, looking forward to the next. World Health Organization, 2018. Internet: <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/278979/WHO-FWC-ALC-18.4-eng.pdf> (viitattu 18.9.2023).
- WHO. Age-friendly world. World Health Organization, 2019. Internet: <https://extranet.who.int/agefriendlyworld/about-us/> (viitattu 17.9.2023).
- Wiggin DA, Penič B, Sulopuisto O, Setti A, Mali J, Stitzel A, et al. Postgraduate education in healthy and active ageing: a systematic scoping review of learning needs, curricula and learning impact. *Gerontol Geriatr Educ* 2023. <https://doi.org/10.1080/02701960.2023.2187386>
- Yarker S, Buffel T. Involving socially excluded groups in age-friendly programs: the role of a spatial lens and co-production approaches. *J Aging Soc Policy* 2022;34(2):254–74. <https://doi.org/10.1080/08959420.2022.2049571>